

ELS POEMES

1. Poeta i fangador
2. Els raiers
3. A un rossinyol de Vallvidrera
4. Lluny de ma pàtria
5. La barretina
6. Goigs de sant Taló
7. Lo cego d'Alhama
8. Lo violí de Sant Francesc
9. Navegant
10. Lo pare Falgàs
11. Sant Francesc s'hi moria
12. Lo Bruel
13. Lo comte Arnau
14. Los bruixots del gorg Negre
15. La fada de Roses

POETA I FANGADOR SÓ

Poeta i fangador só
i en tot faig feina tan neta,
que fango com un poeta
i escric com un fangador.

LLUNY DE MA PÀTRIA.

Quan a Cuba jo arribí
me n'aní a l'hermosa platja,
a la platja d'orient
que mira l'endret d'Espanya.

Davant mos plorosos ulls
papalloneja una barca
on canten los mariners
una havanera galana.
*Cantau, mariners, cantau,
no sou com jo lluny de la pàtria!*

A plorar mon desconhort
m'asseguí sota una palma,
los aucellets del voltant
estaven canta que canta;
la gavina dins la mar.
lo sinsot dintre la branca.
Mes ai!, l'alegre cançó
fa més trista ma enyorança.
*Cantau aucellets, cantau,
no sou com jo lluny de la pàtria!*

Pàtria (1888)

CANÇÓ DEL RAIER

*Só fill del Noguera,
dins un rai nasquí;
m'esposa és raiera,
raier vull morir*

Lo bon temps del fadrinatge
lo passí fent de cuer,
mes com tinc seny i coratge
prompte em feren davanter.
D'eix cavall de la riera
prenc la brida barroera,
i als torrents i a la ribera
vaig dient: pas al raier!

Des del marge el rai cordejo
si li costa de passar,
pels congostos barranquejo
com serpent pel pedregar.
Quan per una ensopegada,
s'esdevé una embarrassada,
dono al rai una girada
que el fustam torna a aviar.

De cinc trams los rais avio
de la Pobla a Balaguer,
los empenc i los arrio
com sa rua el traginer.
Tot sovint lo rai s'apunta;
quin treball si es desconjunta,
trabucant a aquell que el munta
com cavall al cavaller!

Un matí la gent d'Esterrí
m'alça el coure tot cridant,
que m'enduia cap a Gerri
lo feixuc Mall de Roland.
Jo, veient que al meu darrera
la vall tota s'espervera
part damunt de la ribera
lo llancí del rai estant

De les bigues que he enraïades
se'n farien galions,
galions per les armades
de deu regnes i nacions;
pins i faigs duc cada dia,
d'avetars no en deixaria,
fins i tot enraïaria
les muntanyes a crostons.

Tot baixant rais a la plana,
cinquanta anys hi he baixat,
que és un rai la vida humana,
ne té deu cada tramat;
i davalla fugitiva
rodolant de riba en riba
fins que al mar sens vora arriba
de la fonda eternitat

Pàtria (1888)

A UN ROSSINYOL DE VALLVIDRERA

Romancet dedicat a mos amics don Antoni Rubió i don Lluís Carles Viada

Rossinyol, bon rossinyol,
he sentida la teva arpa
l'he sentida un dematí
de Vallvidrera a Valldaura,
fent rodolar-hi tos cants
com perles dintre de l'aigua:
cantaves l'amor a Déu,
l'enyorament de la pàtria,
los misteris de la nit,
les llums de la matinada,
ton amor entre les flors,
ton niuet entre les branques,
ta mainadeta que viu
de cançons i de becada.
Trobador el mes de maig,
rossinyol refila i canta,
mes no deixis eixos cims
per los vergers de la plana;
no hi vingues a la ciutat,
que hi ha una gent molt ingrata:
diu que estima els aucellets,
diu que en son cor lo regala,
mes als que canten millor
los posa dintre la gàbia.

Vallvidrera, 9 de maig de 1897
Barcelonines (1925)

LA BARRETINA

Cançó de l'últim barretinaire de França,
dedicada al pintor olotí D. Joaquim Vayreda

Quan a Olot jo l'aprenia
mon ofici dava pler,
cada poble a on floria
me semblava un claveller,
Mos clavells i roses veres
jo plantí en eixes riberes,
eren, ai!, jardins les eres
i jo n'era el jardiner.

Só barretinaire
de Prats de Molló;
me diuen cantaire,
mes no canto gaire,
mes no canto, no.

Com la flor de la magrana,
queia bé al bosc i al jardí;
los més vells la duien plana,
los més joves de garbí;
des de Nàpols a Marsella
no floria un port sense ella,
era en terra flor vermella,
en la mar coral del fi.

Catalana és esta terra,
los vilatges catalans,
català lo pla i la serra,
mes de França els habitants.

Canigó de blanca vesta
diu: – No entenc la parla aquesta.–
Lo Pirine li contesta:
– Ni els d'aquí són com abans!

Catalunya, pàtria dolça,
com se perden tes costums!
lo de casa se t'empolsa
i amb lo d'altres te presums;
tes cançons les oblidares,
tos castells los aterrares,
;en les flors de l'hort dels pares
ja no troba el fill perfums!

Si no vénen pas de França
ja tos trajos no són bells,
cada moda ton or llança
per vestir-te d'oripells.
Tu també et tornes francesa,
Barcelona la comtessa;
la corona si t'han presa
tu a l'encant vens tos joiells.

Ja ton poble, Catalunya,
fins oblida el teu parlar;
i a algun fill quan se t'allunya
se'l coneix pel renegar!
Se t'estrenyen les fronteres,
se t'esqueixen les banderes;
ulls que et veren gran com eres,
què faran, sinó plorar? [...]

Mon ofici és mort a França
i en Espanya morirà,
si no serven eixa usança
Vic, lo Camp i l'Empordà.
Si se'n va d'eixos paratges,
en firals i romiatges
ja ningú dirà als veïnatges:
allí passa un català! [...]

Lo meu fill vol altre ofici
anc que sia lo del camp;
puix que aqueix nos du a l'hospici,
la botiga avui tancam.
Adéu, Prats; adéu, Cerdanya;
amb mes roses de muntanya
jo me'n vaig a morir a Espanya,
que és morir plegar lo ram!

*Fui barretinaire,
mes, ai! ja no en só;
me diuen cantaire,
mes no canto gaire,
mes no canto, no.*

Pàtria (1888)

SANT FRANCESC S'HI MORIA

Serafí d' amor,
sant Francesc camina
pels pobles i camps
de la pàtria mia,
sembrant la llavor
que hi féu sa florida.
Tot sembrat, sembrant,
d'amor defallia.
Ai dolceta *amor!*
ai flor de la *vida!*

Un pagès lo troba
sota d'un alzina;
duia un cantiret,
de beure el convida.
Quan s'és retornat,
Sant Francesc sospira:
– Pagès, bon pagès,
¿no em direu, per vida,
on heu pouadeta
l'aigua cristallina?
– A la font del Pou.
– Jo en diré de *vida.*–

A on caigué el sant,
ara hi ha una ermita,
la de sant Francesc,
Francesc s'hi moria.
Qui té set d'amor,
allà s'encamina,
que mai s'ha eixugat
font de Pou de vida :
qui en tingués la set
que el sant defallia!
Ai dolceta *amor!*
ai flor de la *vida!*

1870

LO VIOLÍ DE SANT FRANCESC

De Grèccio en lo pessebre,
davant l'infant diví,
ronca la cornamusa,
sona lo tamborí,
la flauta hi espigneja,
la flauta i lo flautí.

La pastorella dolça
Francesc la vol seguir.
No té ferrets ni gralla,
gralla ni bandolí

Cull dos bastons que troba
llançats vora el camí,
se'n posa un a l'espatlla
a tall de violí,
passant l'altre per sobre
com un arquet d'or fi.

Lo violí és de freixe,
l'arquet d'un brot de pi,
mes en ses mans sagrades
gran música en sortí.
No ha d'eixir-ne música,
si els toca un Serafí?

Sant Francesc (1895)

LO PARE FALGÀS

Si l'ermita del Mont no té campana
què en fa del campanar?
Cada dia la Verge la demana,
qui l'hi voldrà donar?

Se'n va el pare Falgàs cap a Girona,
a casa d'un courer,
que de la fosa en trau una de bona
per l'acimat cloquer.

– Doncs, per quin bou heu fosa eixa esquelleta?
– Esquella li dieu?–
lo courer li respon – per qui l'he feta?,
per vós si la moveu.—

Agafant-la pel jou, d'una abraçada
se la carrega a coll,
una biga que veu arraconada
servint-li de bescoll.

En la Rossoladora se traboca;
hi puja tan rabent
que com cera blaníssima la roca
ses genolleres pren.

Uns batedors, del pobre frare es riuen:
– No anau prou carregat?
Eixa campana, si voleu – li diuen–,
vos l'omplirem de blat.—

N'hi posen d'una a una set quarteres,
i, dant-los-en mercès,
juga, pujant al Mont per les dreces,
a qui correrà més.

Puja el blat al graner del santuari,
l'esquella al campanar:
– A ser gaire més alt – diu–, l'arribar-hi
m'hauria fet suar!—

(Pàtria, 1888)

LO COMTE ARNAU

Lo comte de Mataplana
ne tenia dos cavalls:
L'un era blanc com la gebre,
l'altre fosc com lo pecat

Malhaja lo cavall negre,
benhaja lo cavall blanc

Un matí de la hivernada
lo negre feia ensellar
la comtessa ja li'n deia:
– Per què no enselles lo blanc?
– Perquè fuig dels camins aspres
i a mi em plauen més que els plans.–
La comtessa ja hi tornava:
– Mon marit, no ho fesses pas;

lo negre em sembla el diable,
Déu nos lo tinga allunyat. –
ell no li torna resposta
com si sentia tronar:
al negre posa la sella
baldament fos Satanàs.
– Adéu , la comtessa aimada.
– Déu te guie i l'Àngel sant. –

L'Àngel prou lo guiaria,
mes ell no es deixa guiar,
lo guiaria a l'església
i ell a la vila fa cap,
on hi ha nines per perdre
i pobres per escanyar

Malhaja lo cavall negre,
benhaja lo cavall blanc

Quan sortia de la vila
semblava un esperitat:
corria lo cavall negre
corria com si volàs,
tantost per les altes cimes
com pel fons del xaragall
Los gombernesos se senyen
quan lo veuen desbocat.

Los llops d'aquelles muntanyes
lo segueixen udolant,
algun d'ells per simpatia,
los altres olorant carn,
que n'esperen un bon àpat
més amunt o més avall;
sos ulls semblen llumenetes,
llumenetes infernals.

Al sentir sa udolissa
lo comte s'és esglaiat,
voldria girar lo poltre
mes ja no el pot aturar.

Malhaja lo cavall negre,
benhaja lo cavall blanc

A la nit que és fosca, fosca,
se barreja el temporal,
i els pastors al comte veuen

entremig de trons i llamps,
volar d'una cresta a l'altra
del Montgrony vers les afraus.
La tempesta esgarrifosa
a mitja nit fa un esclat;

d'un llampec entre les ales
s'obira lo comte Arnau,
rodolant de l'alta cima
de Sant Ou dins lo Forat,
d'on surt entre rius de flama
lo renill del seu cavall.

La comtessa l'esperava
a la porta del palau;
passen hores, passen dies,
passen nits de por i espant,
a la tercera que passa
l'en veu venir condemnat.
La nit era negra, negra,
més negre era son cavall,
son cavall que era el diable
Déu nos lo tinga allunyat.

Malhaja lo cavall negre,
benhaja lo cavall blanc.

Aires del Montseny (1901)

LO CEGO D'ALHAMA

Tot ho ha perdut
lo cego d'Alhama,
son hort sempre verd,
son hort i sa casa,
son pare estimat,
sa mare i germana,
sa esposa i sos fills,
lo niu i niuada,
i ai!, l'enteniment,
finestra de l'ànima.

Tot ho ha perdut,
sinó la guitarra.
Quan pensa en los seus,
amb ella s'abraça,
i ploreu tots dos,
i ploreu i canten,
com dos cors malalts
de mal d'enyorança.

Ma esposa on és?
lo cego demana:
– a on són mos fills?,
a on són mos pares?,
me faltaven ulls,
ara tot me falta... –

Ella gemegant,
respon a ses llàgrimes;

mes en sos gemecs,
lo cego d'Alhama
creu sentir lo plor
d'aquells que tant aima.

Caritat (1885)

LO BRUEL

Un pagès hi ha a l'Empordà
que Llop-cerver s'anomena;
té les urpes del voltor,
la cara de gos de presa;
d'escanyapobres com ell
no n'hi ha un altre a la terra.
Ell roba a parents i amics,
i de tot arbre fa llenya;
si no pot prendre un ramat,
s'aconhorta d'una ovella.

Com a Llop-cerver que es diu,
xucla la sang de les venes:
si no els pot xuclar la sang,
a bocins la pell los lleva;
si no els pot llevar la pell,
sense un fil de roba els deixa.
A qui posa un corbatí
no el curaran pas los metges;
més li valdria un dogal
en mans del tiracordetes

En anys de fam com aquest
lo bé de Déu abassega,
lo d'antany i lo d'enguany,
per fer-ne més bona venda.
Pobrets, si voleu menjar,
donau-li *flor de ginesta*.
Si no teniu dobles d'or,
si no en teniu, ell ne deixa
dant-li el cinquanta per cent,
o bé... el xanguer de l'esquena.

A demanar caritat
no aneu mai a casa seva,
puix té ensenyat un mastí
que sols als pobres mossega,
als pobres de Jesucrist
que ell manar voldria a l'herba
cada dia a pasturar
amb los bous i les ovelles.

A l'acostar-se la fam,
per ell lo temps de la messa,
se'n puja a dalt del graner,
troba pollada la xeixa!
Pica de peus com un boig,
i aixís dient s'escabella:
– Doncs a on llançaré el blat?,
com ho faré que no ho vegen?
La vergonya que en tindrè

me courà més que la pèrdua!

Mes son front de condemnat
s'il·lumina amb una idea.
Quan se ve la mitjanit,
posa el blat a la carreta,
sacs i més sacs de forment,
saques i saques de xeixa,
i els va a tirar a l'Estany
que allà d'allà remoreja.

Quan és al peu de l'Estany
voldria tronar enrere,
veient que sota sos peus
comença a desdir la terra.
Los braus voldria aturar,
mes apar que algú els empenga.
Si anaven a pas de bou,
ara van a pas de llebre.
Seran diables malvats
que avui faran bona sega!

Llop-cerver llença un gran crit,
mes ja en les ones se n'entra,
a gavells xeixa i forment
amb los bous i la carreta,
dins un remolí d'infern
que les aigües arrastella.
Allí s'enfonsà l'avar,
com dins la mar una pedra;
mai més se n'ha sabut res:
sols en temps de primavera,
dins l'Estany de Castelló,
i en l'Estany de Torroella,
los pagesos del voltant
senten uns bous que bruelen.

Caritat (1885)

LOS BRUIXOTS DEL GORG NEGRE

Nines no hi aneu,
no aneu al Gorg Negre,
que els bruixots traïdors
no se us enduguessen.
Un estol de nines,
la flor d'aqueix terme,
a fer saltirons
va anar-hi un diumenge.

Feren lo *Guinart*,
a la *cuit* sigueren
fugint a amagar-se
per entre aquells freixes,
feren la *Llantia*,
lo *mestre i deixeble*,
los *dotze donzells*,
que n'és joc alegre.

Tot jugant jugant

los arribà el vespre
i ni per ser colla
de dotze o de tretze
marxaven d'allà
per por dels espectres.
Quan tot manyagoi
d'en mig d'uns ginebres

isqué un anyellet
que les va escometre.
Damunt li saltaren
tantost lo vegeren.
–Quin bè tan manyac!
–Quin xaió tan tendre!
–Com bela, pobret!
¿doncs de on pot ésser?–

La una el vol gratar,
l'altra el vol estrènyer,
aquella l'amoixa,
eixa el vol apéixer
i, més arriscada,
l'altra el vol apendre
d'anar a cavall
com un senyor metge.

Ben escamarlada
un cop hi va seure
fent-li de bridó
son banyot esquerre,
se tornà l'anyell
un cavall rebelde,
que arrencant-se a córrer
se tirà al Gorg Negre.

Les altres fugint
anaven dient-se:
–¡Ai, l'angelicó!
¡No el tornarem veure!
Ella era la flor
de les dotze o tretze;
com ella cap més
no n'hi havia al terme.–

Lo seu galindoi
hi torna als vespres
per si la sentís
en son cau feréstec
entre el bruit dels balls
i de cants infectes:
de primer sentia
los plors d'una verge,
i després mocat
va tornar enrera
sentint lo *güè güè*
d'un infantó tendre.

Ninetes, ja us dic,
jo no ho vaig pas veure;
pel preu que ho comprí,

vos ho torno a vendre,
ni un punt ni una coma
sens guanyar ni perdre;
mes per les boniques,
i em podeu ben creure,
altres gorgs hi ha
sense lo Gorg Negre.

LA FADA DE ROSES

Que bonica n'és la mar,
que bonica en nit serena!
de tant mirar lo cel blau
los ulls li blavegen.

Hi davallen cada nit
amb la lluna les estrelles,
i en son pit, que bat d'amor,
gronxades se bressen.

Tot escoltant l'infinit
sa dolça música ha apresada,
n'apar lo mirall del cel,
lo cel de la terra.

Ahir vespre la vegí
com dormia en la maresma,
com dormia cabdellant
escuma i arena.

Los coralers de Begur
coralen dins llur barqueta.
– Coralers, si m'hi voleu
fareu bona pesca.

Si voleu saber qui só,
só una fada empordanesa,
les fades del Pirineu
me diuen Sirena.–

Quan ells se tiren al fons
jo en sortia amb les mans plenes,
ells trauen rams de coral,
jo aquest ram de perles.

CANT VI *Canigó*

NAVEGANT

*Veni in altitudinem maris
tempestas demersit me**
Salm, 49, 3

I

Quan jo anava per la mar,
de Barcelona a l'Havana,
¡ de l'huracà rufalós!
bé en sentia de cops d'ala!
Mes, lo que em feia patir

era el mal de l'enyorança
al veure'm tants dies lluny
de la terra catalana;
i li deia al mariner
que vetlla dalt de la gàbia:
¿no veuries verdejar
les riberes de la Pàtria?

II

Ara no vaig per la mar,
aquella sols era d'aigua,
la de la vida és pitjor,
puix és de fel i de llàgrimes.
Les marors són més crudels,
són més feres les zumzades,
quan me tiren per damunt
rodoladisses muntanyes;
a no dar-me Déu la mà,
m'haurien fet de fossana.
¡Encara en veig venir més,
la tempesta no s'acaba,
ja decau mon esperit,
ja brandoleja ma barca!
Orenetes que pel cel
aixecau tant la volada,
¿no les veieu verdejar
les riberes de la Pàtria?

Al cel (1903)

GOIGS DE SANT TALÓ

QUE PER FALTA DE CANTORS SE'LS CANTA ELL MATEIX EN LA SEVA PARRÒQUIA DE FOLGUEROLES

*Puix del món, vall de tristor,
vos ne féu vall de tabola:
Vi, son, catxassa i garjola
no deixeu a sant Taló.*

Per vagabundo i panarra
vostre pare us despatxà
i a l'aula us acompanyà
amb una gruixuda barra,
i amb barret de museró
guarniren la bestiola.
Vi, son, catxassa i garjola
no deixeu a sant Taló.

Sempre vos feu l'adormit
a quant put col·legi i aula,
però si us criden a la taula
sempre hi sou al primer crit.
Al llit preneu la ració
si al llit la fam us amola.
Vi, son, catxassa i garjola
no deixeu a sant Taló.

Un dia certa gitana
us esquilà lo clatell
i en tragué cet reguitzell,

set xivarades de llana,
i encara en queda un flotó
pel flassader de la Vola.
Vi, son, catxassa i garjola
no deixeu a sant Taló.

Com los burros de Centelles
creixent d'ase anàveu fent,
com més anàveu creixent
creixien vostres orelles;
vos deien lo Fangador
del poble de Folgueroles.
Vi, son, catxassa i garjola
no deixeu a sant Taló.

Miracles en vostres fargues
de fer-ne no hi ha poder,
lo que molt bé sabeu fer
són becaines i ben llargues;
esteu gras com un bacó
perquè res vos desconsola.
Vi, son, catxassa i garjola
no deixeu a sant Taló.

De botifarres, vi i pa
ompliu bé vostre gresol,
i estirat de panxa al sol
qui fa avui farà demà;
dormiu més que un porc pigó
rosegueu més cap mola.
Vi, son, catxassa i garjola
no deixeu a sant Taló.

V. Ora pro nobis san Talonus

R. Ante conspectum Miasi

Oremus

Pagesorum infernorum qui manducat farinorum, in secula seculorum.

R. Amen